

Focus op het IJsselmeergebied

Hierbij ontvangt u de zienswijze van het bestuur van waterschapspartij Water Natuurlijk op het Nationaal Waterprogramma 2022-2027 (NWP).

Water Natuurlijk is als groen/blauwe waterschapspartij vertegenwoordigd in de algemene besturen van alle 21 waterschappen in Nederland. Een groot aantal (bestuurs)leden van Water Natuurlijk afkomstig uit vele waterschappen, heeft gewerkt aan de totstandkoming van deze zienswijze.

In deze zienswijze stellen we het IJsselmeergebied centraal. Het IJsselmeer, het Markermeer, de Randmeren en een groot gebied daaromheen waarmee een directe relatie bestaat (zie de kaart), spelen een sleutelrol in het waterbeheer van Nederland. Miljoenen huishoudens zijn afhankelijk voor hun drinkwater van het IJsselmeer en ook een groot deel van Noord en West Nederland is afhankelijk van de zoetwater voorziening van het meer. Het IJsselmeergebied heeft een bijzondere betekenis voor de natuur en het landschap. Het gehele gebied is Natura 2000 gebied. Het is het ‘Blauwe Hart van Nederland’ en staat onder grote druk. Het IJsselmeer is direct verbonden met de wateraanvoer en -verdeling van de grote rivieren en vormt een cruciaal onderdeel van het landelijke watersysteem. Verandering in het klimaat heeft op verschillende wijzen een grote impact op het functioneren van dit systeem.

Legenda

- Geen aanvoer mogelijk
- IJsselmeergebied/ IJssel/
Overijsselse Vecht
- Rivierengebied (Rijn/Maas monding)
- Maas

Figuur 1. Voorzieningsgebieden wateraanvoer

Deze kaart laat zien hoe de verschillende delen van Nederland van water worden voorzien. ‘Geen aanvoer mogelijk’ betekent dat er geen rivierwater naar toe gebracht kan worden en dat dus het gebied vrijwel volledig afhankelijk is van neerslag en grondwater. (gegevens: Deltaprogramma Deelprogramma Zoetwater, 2011)

Kernboodschap

De toekomst van het IJsselmeergebied baart zorgen. Het watersysteem bereikt zijn grenzen. Ingrepen en gebruik leiden tot een achteruitgang van de natuur. De zoetwatervoorraad staat onder druk zowel qua kwantiteit als kwaliteit. We constateren een disbalans in het ecosysteem van het IJsselmeergebied. Om de Natura 2000 doelen te halen zijn nog veel maatregelen nodig. Door de klimaatverandering voldoet de huidige aanpak niet meer, zoals ook de recent verschenen IPCC-rapporten onderstrepen.

Wij streven naar een natuurlijker IJsselmeergebied met een inzet op herstel van hydrologische en ecologische processen zoals een natuurlijker peilbeheer. De strategische zoetwatervoorraad in het IJsselmeergebied is eindig en dient gereserveerd te worden voor de belangrijkste doelen. Dat betekent dat de zoetwaterafhankelijkheid van het IJsselmeergebied sterk moeten verminderen. En dat betekent dat in het NWP een veel sterkere inzet van het regionale waterbeheer (de waterschappen) wordt gevraagd, gericht op vasthouden en bergen van water en verbeteren van de waterkwaliteit. Een sterke regierol van het Rijk is daarbij nodig. Binnen de landelijk gestelde randvoorwaarden zullen de waterschapsbesturen maatregelen moeten nemen die passen bij hun beheergebied. En leiden tot een duurzaam en efficiënt watergebruik.

Voor het bereiken van een natuurlijker IJsselmeer is de betrokkenheid van andere domeinen zoals het landbouwbeleid, de ruimtelijke ordening en het energiebeleid van belang. Wij vragen ook hierbij om regie van het Rijk en heldere kaders van wat wel en niet kan.

Water Natuurlijk bepleit al binnen de planperiode van dit Nationaal Waterprogramma structurele maatregelen te nemen om de achteruitgang van de natuur om te buigen en de strategische zoetwatervoorraad veilig te stellen. Neem daarbij 2100 als horizon en wacht niet tot 2027 om te beginnen!

Water Natuurlijk bepleit de middelen die bij de komende rijksbegroting worden vrijgemaakt voor klimaat, te koppelen aan de inzet voor een natuurlijker IJsselmeergebied inclusief een duurzaam en efficiënt watergebruik.

Uitgangspunten Water Natuurlijk

Water Natuurlijk kiest als toekomstbeeld voor het IJsselmeergebied principieel voor een natuurlijk(er) IJsselmeergebied als een strategische zoetwatervoorziening (m.n. drinkwatervoorziening) en een ecologisch gezond systeem. Ons vertrekpunt zijn de basiswaarden van solidariteit, flexibiliteit, duurzaamheid, open landschap en ecologie. Binnen deze basiswaarden wordt de beschikbaarheid van zoet water en de ruimte voor andere functies zoals recreatie, visserij en scheepvaart bepaald.

Het wenkend perspectief van een natuurlijker IJsselmeergebied

Water Natuurlijk kijkt naar het IJsselmeergebied op een lange termijn, dus ook na 2050 en zelfs na 2100, daarbij rekening houdend met de onomkeerbare gevolgen van klimaatverandering zoals temperatuurstijging, toenemende en fellere neerslag, langere drogere periodes en zeespiegelstijging. Water Natuurlijk wil een gezond en natuurlijk zoetwatersysteem binnen de Afsluitdijk.

Hoe dit te bereiken?

- ! Door de zoetwaterafhankelijkheid van de omringende waterschappen te reduceren door het regen- en kwelwater beter vast te houden. Dat geeft ruimte voor een natuurlijker peilregime in het IJsselmeergebied met een oplopend peil naar de winter en uitzakkend (lager) naar de zomer.
- ! Aanleg van geleidelijk aflopende natuurlijke en zachte oevers met ondiepe zones die samen met dat natuurlijker peilregime, mogelijkheden bieden voor ontwikkeling en/of herstel van oeverflora en -fauna.
- ! Herstel van verbindingen tussen de verschillende compartimenten van het IJsselmeer, en van de verbinding tussen de Waddenzee en het IJsselmeer, met behoud van de zoetwaterfunctie – zoals bijv. de vismigratierivier bij Kornwerderzand. Deze natuurlijke overgangen zullen ook de visstand in het IJsselmeergebied en in het achterland, verbeteren.
- ! De aanleg van achteroevers -een zoet waterbuffer zone achter de dijk- en wisselpolders waarmee de opslagcapaciteit wordt vergroot en de natuurlijke verbinding met het achterland wordt verbeterd.
- ! Nieuw ruimtebeslag door eilanden of voor de energievoorziening (windparken, zonneparken) zal achterwege moeten blijven, zodat het open waterlandschap behouden blijft evenals de kenmerkende cultuurhistorisch elementen van de voormalige Zuiderzee. Buitendijkse bebouwing zal voorkomen moeten worden.
- ! De afhankelijkheid van het IJsselmeer door de landbouw, industrie en energievoorziening, moet gereduceerd worden. Doorspoelen van het watersysteem voor landbouwkundig gebruik om verzilting tegen te gaan, moet vervangen worden door alternatieven. Dit vraagt om een transitie van de landbouw.

Zienswijze op het NWP

- 1. Algemene boodschap: De situatie van het IJsselmeergebied is urgent en heeft een nieuwe systeemaanpak van het waterbeheer nodig in dit NWP, met 2100 als horizon.**

Water Natuurlijk constateert dat het systeem van het IJsselmeergebied tegen zijn grenzen aanloopt door de eisen vanuit verschillende sectoren, zoals veiligheid, natuur, landbouw, drinkwatervoorziening, stedelijke ontwikkelingen, energietransitie en scheepvaart: het systeem zit klem.

Dit betekent dat er fundamentele afwegingen moeten worden gemaakt die leiden tot structurelere maatregelen voor de verbetering van de huidige situatie en een goed functionerend watersysteem in Nederland in de toekomst. Water Natuurlijk pleit ervoor om zo snel mogelijk te starten, al tijdens de NWP-periode tot 2027.

Zoals de onlangs verschenen IPCC-rapporten bewijzen, is grote snelheid geboden. De situatie is urgent; door de horizon verder weg te leggen kan voorkomen worden dat maatregelen worden ondernomen die op de lange termijn niet zinvol of zelfs contraproductief zijn.

Om met de woorden van de heer Veerman in zijn advies van de Deltacommissie (2008) te spreken: *het is niet acuut maar wel urgent*. Wat toen alleen gold voor de veiligheid, geldt nu ook voor de zoetwaterfunctie en zoetwaterverdeling.

2. Een stevige regierol van de Rijksoverheid is noodzakelijk

Door het gebruik van zoetwater uit het IJsselmeergebied te beperken kan – ondanks de afnemende aanvoer door de IJssel – het zoete water beschikbaar blijven voor functies met de grootste prioriteit zoals drinkwater en het ecologisch herstel van dit Natura-2000 gebied. Het is nodig dat waterschappen sterker gaan sturen op het vasthouden van zoet water in hun eigen gebieden zodat veel minder een beroep op de strategische zoetwatervoorraad in het IJsselmeergebied hoeft te worden gedaan. Dat gaat helaas niet vanzelf. Deze structurele aanpak van het watervraagstuk vraagt nadrukkelijk om nationale regie en beleidskaders van het Ministerie van IenW. Waterschapsbesturen hebben richtinggevende nationale uitspraken nodig waarmee zij hun handelingsperspectief kunnen vergroten. Zij dienen binnen de landelijke kaders hun verantwoordelijkheid te nemen voor maatregelen in hun eigen gebied en hierover publieke verantwoording af te leggen.

Water Natuurlijk vraagt het Rijk de regie te nemen over het vasthouden van het gebiedseigen zoete water en de reductie van het gebruik van het zoete IJsselmeerwater. Het gaat daarbij niet alleen om de waterhoeveelheid maar ook om de waterkwaliteit. Zonder dit aanvullende beleid zullen de KRW-doelen in het gebied sowieso niet gehaald worden.

3. Stuur op minder afhankelijkheid van het zoete water uit het IJsselmeergebied

Zoals ook het NWP beschrijft (zie pag. 256) heeft het IJsselmeergebied een cruciale rol in de zoetwatervoorziening. De zoetwatervoorraad staat onder druk. Verbindt daar consequenties aan en zet in op hoogwaardig gebruik van het zoete water; drinkwater en natuur gaan voor. Stel dit veilig voor toekomstige generaties.

Het terugdringen van het watergebruik en het vasthouden van water heeft gevolgen voor functies en zijn derhalve politieke keuzes. Het vraagt om keuzes die in de lijn “functie volgt peil” uitgewerkt moeten worden.

Veel zoet IJsselmeerwater wordt gebruikt om verzilting tegen te gaan en te nutriëntenrijk en met bestrijdingsmiddelen verontreinigd water, af te voeren. Kanalen en watergangen worden in landbouwregio's periodiek doorgespoeld met zoet water uit het IJsselmeer. De Utrechtse Vecht bijvoorbeeld stroomt de verkeerde (niet natuurlijke) kant op om middels water uit het Markermeer aan de zoetwatervraag van o.a. de Horstermeerpolder te voldoen. Door bodemdaling en zeespiegelstijging zal de mate van verzilting in de toekomst alleen maar toenemen. Daarmee is het doorspoelen met IJsselmeerwater ten faveure van de landbouw, eindig. Voor het doorspoelen van de regionale watersystemen moeten alternatieven worden gevonden.

Denk aan het realiseren door agrariërs op eigen grond van zoetwatervoorzieningen, aanpassing van de huidige landbouw met zilte teelten en minder verontreinigende productiemethoden. Dat gaat niet van vandaag op morgen en vraagt om een transitie-strategie en rijksregie (zie vorige punt). Dit zijn zaken die in het NWP een plek moeten krijgen en waarop gestuurd moet gaan worden.

De afhankelijkheid van vele waterschapsgebieden van de strategische zoetwatervoorraad in het IJsselmeergebied, moet verminderen. Het is nodig dat waterschappen sterker gaan sturen op het vasthouden van zoet water in hun eigen regio en het verlagen van de watervraag. Ieder waterschap zal, binnen landelijke kaders, zo mogelijk samen met aangrenzende waterschappen, een strategie moeten opstellen voor het eigen beheergebied om duurzaam en efficiënt om te gaan met zoetwater.

4. Herijk waterverdeling tussen de grote rivieren en het Amsterdam-Rijnkanaal

Een versterkte inzet op met name de Klimaatbestendige Wateraanvoer (KWA) kan de zoetwateraanvoer naar Zuid-Holland verzekeren. Daarmee verdwijnt de noodzaak om het Benedenrivierengebied ten koste van veel Rijnwater zoet te spoelen. In principe komt daarmee via de IJssel, meer zoet water beschikbaar voor het IJsselmeergebied, en eventueel via het Amsterdam-Rijnkanaal. Nader onderzoek naar onder andere de waterveiligheidsaspecten van een aangepaste waterverdeling over de Rijntakken is gewenst.

5. Extra maatregelen nodig om de Natura 2000-doelen te halen

Alle wateren in het IJsselmeergebied zijn aangewezen als Natura 2000-gebied en behoren tot het Natuurnetwerk Nederland (NNN), zo constateert het NWP terecht. Dat betekent dat dit gebied tot onze topnatuur behoort en ook als zodanig dient te worden behandeld en ontwikkeld. Het behoud en herstel van deze topnatuur is een van de negentien nationale belangen zoals omschreven in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI)¹.

a) Actualisatie beheerplannen noodzakelijk

Het NWP verwijst voor het bereiken van de doelen van Natura 2000 in het IJsselmeergebied naar de diverse beheerplannen. Wij maken ons zorgen over het behalen van de doelen van Natura 2000. De beheerplannen zijn verouderd (opgesteld in de jaren 2006 – 2010) en mede door de stikstofproblematiek pas vastgesteld in 2017. De maatregelen in die beheerplannen gaan in het algemeen niet verder dan het voorkomen van verdere achteruitgang. De achteruitgang van een aantal vogelsoorten, zoals bijvoorbeeld de zwarte stern en visdief is helaas niet meer te voorkomen. Tijdens de looptijd van dit NWP zullen de beheerplannen moeten worden herzien. Uit het NWP en de bijbehorende stroomgebiedsplannen heeft Water Natuurlijk niet de overtuiging gekregen dat de voorgestelde maatregelen voldoende zekerheid bieden voor het behalen van de KRW-doelstellingen. Het is geenszins zeker dat de vereiste chemische en biologische kwaliteit van de wateren in het IJsselmeergebied zal worden gehaald in deze laatste KRW-periode. Die vereiste

¹NOVI, hoofdstuk 3 pagina 45 e.v, nationaal belang 20, zie pagina 62-64

kwaliteit is eveneens onmisbaar voor het halen van de Natura 2000-doelen. Het halen van de Natura 2000-doelen kan alleen verzekerd worden als er extra maatregelen worden genomen.

Water Natuurlijk pleit ervoor dat de middelen die worden vrijgemaakt voor de landbouw in verband met het terugdringen van de CO₂ ook worden ingezet voor het herstel van de natuur in het IJsselmeergebied.

b) *Naar een natuurlijker peilbeheer*

Een natuurlijker peilbeheer waarbij in de loop van het winterseizoen het peil toeneemt en in de loop van de zomer weer afneemt, is voor de natuur onmisbaar. Alleen met een natuurlijker peilbeheer, gecombineerd met andere maatregelen ter bevordering van het natuurherstel, kan de natuur zich op de lange termijn voldoende herstellen. Daarbij zal onderzocht moeten worden wat een natuurlijker waterpeil betekent voor de waterveiligheid en de zoetwatervoorraad op cruciale momenten, zoals in tijden van droogte en zoetwatertekorten.

c) *Leg ondiepten en natuurlijke oevers aan voor de ecologische doorontwikkeling van het zoete meren-ecosysteem*

De grootste ecologische winst is te behalen met natuurlijke oevers langs de randen en ondiepten. Daarmee kan het systeem ook enigszins vergroot worden. Eenvoudig te benutten locaties liggen er langs de Noord-Hollandse IJsselmeer- en Markermeerkust met hun aanzienlijk areaal buitengedijkte vooroevers. Ook langs de Flevolandse kust en Friese kust liggen er kansen. Wij pleiten ervoor deze actie in het verlengde van de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW) in samenspraak op te pakken met provincies en grondeigenaren (vooral natuurbeschermingsorganisaties).

d) *Onderzoek de mogelijkheden om de Houtribdijk (gedeeltelijk) open te maken*

Water Natuurlijk wenst onderzoek naar herstel van de verbinding tussen het zuidelijke en noordelijke deel van het IJsselmeergebied voor een structureel betere ecologische ontwikkeling.

e) *Onderzoek de oorzaken van de toename van waterplanten*

De laatste jaren geeft een voorspoedige ontwikkeling te zien van waterplanten met name in de Randmeren. Deze onderwatervegetatie biedt een kraamkamer voor jonge vissen en bevordert het neerslaan van slib uit het water. Voor verschillende functies, vooral de recreatievaart, is deze toename van het aantal waterplanten echter een probleem. De neiging bestaat om tot een overhaast maai- en baggerbeheer over te gaan, zonder gedegen kennis van de ecologische achtergronden. Te veel maaien en baggeren kan de natuurlijke successie ook verstoren. Wellicht betreft het hier immers slechts een tijdelijke situatie, passend in een natuurlijke successie en aanpassing van de natuur aan de nieuwe situatie, ontstaan na afsluiting van de verschillende compartimenten. Mogelijk biedt een natuurlijke successie na enige tijd vanzelf een situatie waarmee de recreatievaart uit te voeren kan.

Nader ecologisch onderzoek is gewenst naar de best passende maatregelen.

- f) *Maak vaart met het aanleggen van voldoende zoet-zout overgangen*
Voor de visstand zijn de afsluitingen van het IJsselmeer en de compartimentering funest. De natuurlijke overgangen tussen zoet en zout zijn verdwenen, waardoor trekvisserij hun paaigebieden niet meer kunnen bereiken. Daarnaast is de overbevissing in het IJsselmeergebied desastreus voor de visstand. Binnen het uitgangspunt van het strategisch zoetwaterbekken liggen verschillende kansen om een gezonde visstand in het IJsselmeergebied te bevorderen en de vistrek naar het (verre) achterland, via de IJssel te stimuleren. Zie bijvoorbeeld de vis-migratierivier. Onderzoek de opties om zoet-zout overgangen te realiseren.

6. Scherp de regels uit het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) en het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) aan

Onze oproep is om landaanwinning en bouwactiviteiten anders dan voor de waterstaatkundige functies niet meer te faciliteren. De aanleg van eilanden in het IJsselmeergebied maar ook uitbreiding van het stedelijk gebied of industriële functies gaan ten koste gaan van de bergingscapaciteit en natuurwaarden. Bovendien zijn dit ontwikkelingen die vrijwel altijd de landschappelijke en cultuurhistorische waarden van het gebied aantasten.

Wij zijn minder geporteerd voor de aanleg van eilanden voor de natuur. Zij verkleinen de zoetwatervoorraad en leiden tot bos- en struweelvorming zoals blijkt uit de ontwikkeling van reeds aangelegde eilanden zoals de Kreupel.

Door het onnatuurlijke peilbeleid in het IJsselmeergebied, de harde oeverranden, de dammen en inpolderingen gecombineerd met de compartimentering en het daardoor ontbreken van natuurlijkere overgangen tussen land en water is de staat van instandhouding van de natuurwaarden onvoldoende. De nog aanwezige min of meer natuurlijke overgangen, zoals bijvoorbeeld bij Enkhuizen en Hindeloopen, worden bedreigd door de ontwikkeling van complexen van recreatiewoningen. Wij verwachten dat in het NWP een spoedig verbod op dergelijke ontwikkelingen zal worden aangekondigd. De huidige randvoorwaarden, zoals die nu voorkomen in Barro en (vanaf de inwerkingtreding van de Omgevingswet in Bkl), zijn onvoldoende om de belangen van de berging van zoetwater en landschap en cultuurhistorie te waarborgen.

7. IJsselmeergebied is geen locatie voor nieuwe wind- en zonne-energie

Water Natuurlijk vreest dat vanuit het perspectief van de energietransitie te snel naar het IJsselmeergebied wordt gekeken vanuit het gedachtegoed: er wonen geen of weinig mensen, lage aansluitkosten, eenvoudige vergunningverlening door RWS zelf. De druk om bijvoorbeeld *zonneparken* te realiseren is groot. De aanleg van zonneparken op het water lijkt in verband met de mogelijke ijsgang niet mogelijk. Een eventuele aanleg op eilanden of in de vorm van atollen (een dijkkring met daarbinnen zonnecellen) zal ten koste gaan van het bergend vermogen van het gebied en is daarmee ongewenst. De gevolgen voor de natuur van zonneparken (al dan niet met de aanleg van eilanden) zijn nog niet bekend. Beter is het

om echt werk te maken van zonne-energie op gebouwen. Dat komt ook tegemoet aan de voorkeur voor de combinatie van functies.

Voor de uitvoering van de structuurvisie *Wind op Land (WoL)* is door de aanleg van verschillende windparken, waarvan de parken in of nabij de Noordoostpolder, in de Wieringermeer, in het IJsselmeer (windpark Fryslân) en in of nabij Flevoland (windpark Blauw) de belangrijkste en grootste zijn, al een grote aanslag gedaan op het landschap en de natuur van het IJsselmeergebied.

Voor stedelijk gebied nabij wateren van het IJsselmeergebied zoals Amsterdam, Almere, Hoorn kan *aquathermie* een optie zijn. Aquathermie kan bovendien bijdragen aan het temperen van watertemperatuurstijgingen in hete zomers. Wij vragen om een gedegen onderzoek naar de ecologische effecten en mogelijke baten van aquathermie bij gebruik van IJsselmeerwater. Welke effecten heeft deze toepassing op de langere termijn op de natuur?

8. Terughoudend beleid voor zandwinning

In de NOVI zijn alle negentien nationale belangen en opgaven in de fysieke leefomgeving geïdentificeerd en beschreven². Zandwinning in de Noordzee voor de kustverdediging (behoud van de kustlijn) wordt als nationaal belang aangeduid. Zandwinning elders in Nederland of met andere doelen is in het NOVI niet aangemerkt als nationaal belang. Ook in deel A van het NWP, het nationale waterbeleid, komt zandwinning alleen voor in relatie met de kustverdediging. Het bevreemdt dan ook ten eerste dat in deel B, Beheer en uitvoering door Rijkswaterstaat, staat vermeld³, dat zandwinning in het IJsselmeergebied voor de bouw een nationaal belang zou zijn. Combinatie van functies is een Rijksprioriteit (zie bijvoorbeeld NOVI, pagina 16), vandaar dat zandwinning in het IJsselmeergebied veelal gecombineerd is en wordt met aanleg, verbreding of verdieping van vaargeulen of voor natuurontwikkeling. Eventuele restproducten, zoals slib, worden dan ook gebruikt voor natuurontwikkelingsprojecten.

Zandwinning als enkelvoudige functie in het IJsselmeergebied is vaak nadelig voor de natuur door de diepe putten die daardoor ontstaan. Bovendien houden diepe putten het risico in zich, dat de saliniteit van het oppervlaktewater toeneemt als gevolg van het zoute grondwater onder de meren. In het kader van de circulaire economie zal de vraag naar (ophoog-, bouw- en metsel-)zand afnemen, zodat het winnen van zand als enkelvoudige functie ook niet noodzakelijk is. Zandwinning zonder de combinatie van verwerking in het gebied is slecht voor de natuurontwikkeling. We vragen een consistent beleid dat enkelvoudig functiegebruik verbiedt.

²Zie hoofdstuk 3 van de NOVI, 'In dit hoofdstuk worden alle nationale belangen voor het omgevingsbeleid beschreven.' (pagina 45 NOVI).

³Pagina 187 NWP: *Winning van suppletiezand, ophoogzand, grind, bouwzand en metselzand in de rijkswateren is een nationaal belang.*

Bijlage Basiswaarden

Basiswaarde Solidariteit

IJsselmeergebied is een nationale strategische zoetwatervoorraad. Nationaal te gebruiken als appeltje voor de dorst. Ieder waterschap en drinkwatermaatschappij heeft recht op de zoetwatervoorraad. Voor het gebruik wordt zo hoog mogelijk ingezet en veiliggesteld voor toekomstige generaties: drinkwater en natuur gaan voor. Voor het doorspoelen van de watersystemen en landbouwkundig gebruik moeten alternatieven worden gevonden dan wel ontwikkeld.

Ieder waterschap kan aanspraak op de zoetvoorraad maken mits er voldoende hydrologische herstelmaatregelen zijn getroffen in het eigen beheergebied om duurzaam en efficiënt om te gaan met zoetwater.

Basiswaarde Flexibiliteit

Het waterbeheersysteem in Nederland kent nauwelijks nog flexibiliteit. Grond- en oppervlaktewater mogen zich bewegen tussen strikte marges. Zelfs voor het IJsselmeergebied als groot open water geldt een strikte bandbreedte. Waterbeheer als een nauwkeurig afgestemde lopende-band-machine. Een kleine peilafwijking van het normaal naar boven (hevige neerslag) of naar beneden (droogte), en het hydrologische systeem is van slag met als uiteindelijk gevolg grote economische en maatschappelijke schade. Als gevolg van de klimaatsverandering zullen langere perioden met droogte worden afgewisseld met kortstondige clusterbuien met (zeer) veel neerslag. Het huidige watersysteem is niet flexibel genoeg om deze variatie op te vangen.

Een toekomstbestendig watersysteem vraagt overal om meer ruimte voor water, zowel voor strategische voorraden in grote bekkens als in “regenton”-polders in de haarvaten van het systeem.

Basiswaarde duurzaamheid

Het IJsselmeergebied is relatief jong, kwetsbaar en nog steeds in ontwikkeling. Veranderingen in inrichting, gebruik en beheer hebben daarom nog grote invloed op het systeem.

De huidige rol /positie van het IJsselmeergebied in het watermanagement leidt tot nivellering van waterkwaliteit. De huidige waterbeweging is heen en weer: van polders en boezems naar IJsselmeer/Markermeer en terug in plaats van op en neer (hoog in de winter; laag in de zomer). Hiermee is de diversiteit weg. De waterstromen vermengen met elkaar: zoet-zout, voedselarm - voedselrijk, goede - slechte kwaliteit enzovoorts. Alles wordt dezelfde soep.

Door water vast te houden in de haarvaten van het systeem neemt de diversiteit toe en hoeft minder water van elders ingelaten te worden. De waterschappen worden onafhankelijker van het IJsselmeergebied; het IJsselmeergebied kan beter zijn strategische rol in het waterbeheer vervullen.

Basiswaarde Ecologie en landschap

De landschappelijke kwaliteit is aan te duiden met schaal, weidsheid en open horizon. De grote watervlakte maakt verre zichten mogelijk en geeft een beleving van leegte (schaars in Nederland). Een bijzonder aspect van de beleving van het IJmeer/Markermeer/IJsselmeer is dat ervan zuid naar noord sprake is van een opeenvolging van steeds groter wordende ruimtematen. Op plekken in IJsselmeer en Markermeer voeren rust en duisternis de boventoon. Nieuwe ontwikkelingen in het gebied worden zorgvuldig ingepast om deze kwaliteiten op lange termijn te behouden en te versterken. Er is veel ruimte (maar ook beperkingen) voor waterrecreatie.